

Handläggare
Susanna Karlsson
Telefon: 08-508 288 55

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2013-06-18, p nr 11

Svar på skrivelse om båtklubbar från Malte Sigemalm (S)

Förslag till beslut

- 1 Godkänna miljöförvaltningens svar på skrivelsen
- 2 Omedelbar justering

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Pia Winbladh Högfors
Avdelningschef

Sammanfattning

Malte Sigemalm (S) har till kommunfullmäktige inkommit med en motion avseende kontroll och uppföljning av båtuppläggningsplatser inom Stockholm Stad samt miljödiplomering av båtklubbar (se bilaga 1). Motionen har via Stadsmiljöroteln remitterats till bl a Miljö- och hälsoskyddsnämnden.

I motionen framkommer att det i en studie, som genomförts av Institutionen för tillämpad miljö miljövetenskap (ITM) vid Stockholms Universitet, uppmärksammas mycket höga halter av miljögifter vid båtuppläggningsplatserna i Sverige. Vidare framgår att ämnen som tributyltenn (TBT) och koppar, som varit förbjudna i båtottenfärger sedan ett antal år tillbaka, återfinns på dessa platser. I ITM:s rapport övervägs om båtklubbar eventuellt bör vara anmälningspliktiga verksamheter för att komma till rätta med föroreningarna.

Sigemalm föreslår att staden genomför en ny markanalys av områden där båtuppställning sker för att få fram ny fakta om tillståndet av dessa platser. Han föreslår vidare att de aktuella

båtklubbarna bör medverka i detta arbete genom att informera medlemmarna om verksamhetens miljöpåverkan och medlemmar som genomgått en utbildning i miljökunskap ska tilldelas ett miljökort. För att ytterligare stimulera båtklubbar att arbeta förebyggande bör staden utarbeta kriterier för ett diplomeringsystem och genomföra denna diplomerings av klubbarna. Staden bör även utarbeta normer för vilka produkter som bör fasas ut för att minska giftspridning och minska hälsorisker för båtägare.

Miljöförvaltningen menar att behovet är litet av en allmän kartläggning av samtliga områden genom ytterligare provtagning och analys, eftersom tillståndet på dessa platser redan är väl utrett och att det inte finns något som tyder på att situationen skulle ha förändrats sedan tidigare provtagningar (se bilaga 2)

Förvaltningen ser vidare positivt på att båtklubbarna och dess medlemmar får en ökad förståelse för den miljöpåverkan som deras verksamhet ger upphov till. Förvaltningen arbetar redan idag med informationsinsatser genom den tillsyn som bedrivs och medverkar gärna i eventuella utbildningar i framtiden.

Förvaltningen anser att det redan finns system som kan användas för miljödiplomerings av båtklubbar och anser inte att det behövs skapas några nya system för detta.

Bakgrund

I Stockholm finns ett 80-tal båtklubbar.

Båtklubsverksamheten har gamla anor. De flesta båtklubbarna har funnits sedan början av 1900-talet och verksamheterna har bedrivits ungefär på samma sätt och plats sedan dess.

Flertalet klubbar där medlemmar underhåller och vinterförvarar sina båtar saknar rutiner eller krav på att skyddsåtgärder ska vidtas vid underhåll. Underhåll såsom slipning eller skrapning av botten, rengöring med högtryckstvätt och oljebyte utförs direkt på marken i omedelbar närhet till vattnet. Bortskrapad färg och oljerester sköljs antingen genom spolning, med regn (ytavrinning) ut i recipienten eller infiltreras ner till grundvattnet. Aktuell forskning och provtagning visar att metaller som är vanligt förekommande, eller har varit, i bottenfärger bl.a. zink,

koppar och tenn finns i måttligt höga halter till höga halter i Mälaren och Saltsjön.

Mot bakgrund av studien genomförd av ITM har Malte Sigemalm (S) i en skrivelse till miljöförvaltningen efterfrågat:

1. En informationskampanj gentemot båtklubbar avseende miljöpåverkan från båtklubbar
2. Produktlista med ämnen som bör utfasas i samband med arbeten på fritidsbåtar
3. En informationsinsats gentemot klubbmedlemmar tillsammans med den aktuella båtklubben.
4. Ett så kallat ”Green Card” till båtklubbar som arbetar seriöst med miljöförbättrande insatser.
5. Införande av anmälningsplikt för båtklubbar.

Förvaltningens synpunkter

1. Informationskampanj gentemot klubbar

Sedan mitten av 90-talet har miljöförvaltningen bedrivit en dialog och informationsutbyte med båtklubbarna samt även bedrivit tillsyn på avfallshanteringen. Sedan 2010 bedriver miljöförvaltningen riktad tillsyn på båtklubbarnas egenkontroll. Under åren 2010-2012 har cirka 30 båtklubbar med vinteruppläggningsplats runt om i staden besökts. Under 2013 kommer ytterligare cirka 10 av dessa verksamheter att besökas. Tillsynsbesöken är till lika stor del en informationsinsats som inspektion av verksamheten. Under tillsynsbesöken kontrolleras ett antal punkter utifrån en i förväg utskickad checklista. Dessa härrör från områdena:

- Underhåll och båttvätt
- Kemiska produkter och avfallshantering
- Sanitära anläggningar
- Egenkontroll

Flertalet inspekterade verksamheter har fått en eller flera anmärkningar gällande egenkontroll, avfallshantering, avloppslösningar eller rutiner vid underhåll av båtar. Flertalet båtklubbar saknar dokumentation som visar på en systematiserad egenkontroll med avseende på miljö- och hälsoskydd.

Förvaltningen anser att det är motiverat att ställa krav på åtgärder avseende underhåll och båttvätt. Klubbar som inte vidtar tillräckliga skyddsåtgärder uppmanas att inkomma med

förslag på förbättrande åtgärder gällande hanteringen av tvättvatten från tvättning av båtar. Sådana åtgärder skulle kunna vara inrättande av spolplattor med uppsamling. Om detta inte är genomförbart ska klubben redogöra för hur de i stället kan motverka att skadliga ämnen från båtbottnfärger sprids. I augusti 2012 blev Havs- och vattenmyndighetens riktlinjer avseende båtbottentvättning klara vilka används som bedömningsgrunder i förvaltningens tillsyn (se bilaga 3).

Vidare anser förvaltningen att klubbarna i sina stadgar ska skriva in att medlemmarna endast får använda godkända färger inom klubbens aktivitet. Där bör det tydligt framgå att förbjudna båtbottnfärger inte accepteras och att användande av sådana kan innebära uteslutning ur klubben. Detta är ett bra påtryckningsmedel för att styra över användandet till mer miljövänliga alternativ och få bort eventuell illegal hantering.

Förvaltningen anser att om klubbarna har miljöstationer ska de vara utformade så att ingen risk uppstår för människors hälsa och miljön. Detta innebär bland annat att stationen ska vara låst för allmänheten, den ska ha hårdgjort golv, utrymmet ska vara invallat samt att en absorbent ska finnas tillgänglig. Klubbarna ska även ha en upprättad avfallsplan. Planen ska uppdateras genom att klubben kontinuerligt inventerar vilket avfall medlemmarna har behov av att lämna.

Förvaltningen anser att de klubbar som inte har någon kännedom om vilken avloppslösning som finns för BDT-vatten bör utreda frågan. Vidare bör klubbar med bristfälliga lösningar på längre sikt planera att ansluta verksamheten till kommunalt VA. De klubbar som har sluten tank för uppsamling av latrin ska ha ett överflynnadslarm installerat och rutiner för kontroll av detta.

2. Produktlista

Miljöförvaltningen ställer redan idag krav på att klubbarna säkerställer att endast godkända båtbottnfärger används i verksamheten. På Kemikalieinspektionen finns en förteckning över vilka färger som är godkända att använda inom olika geografiska områden. Denna lagstiftning är en av de bedömningsgrunder som används i förvaltningens tillsynsarbete.

Problemet är dock att även godkända färger innehåller miljöförstörande ämnen såsom zink och koppar. Förvaltningen informerar och råder under tillsynsbesöken klubbarna att på sikt i stället använda sig av andra alternativ framför användning av dessa traditionella färger enligt försiktighets- och produktvalsprincipen 2 kap. 3-4 §§ i miljöbalken. Detta är något som även framhålls i det dokument som framtagits som handläggarstöd av en samverkansgrupp inom Miljösamverkan, Stockholms län (se bilaga 4).

Håll Sverige Rent har en sms-tjänst, "Havstulpantjänsten" där den som anmält sitt telefonnummer erhåller ett sms när havstulpantarverna settlar i Saltsjön. Havstulpantarverna simmar endast fritt en gång under båtsäsongen och denna period brukar inträffa i slutet av juli eller i början av augusti och pågå i någon vecka. Om man befinner sig i Saltsjön när detta inträffar så är det fullt tillräckligt att efter perioden gå in i sött vatten eller tvätta av båtbottnen för att avlägsna larverna eftersom de inte hunnit generera något skal till skydd.

Förvaltningen uppmanar vidare klubbarna att gå över till hårda båtbottnfärger och i stället tvätta båten någon gång under säsongen. Det finns också en del andra lösningar såsom skrovdukar, pontoner mm, men dessa lösningar är relativt nya och inte så beprövade.

3. Informationskampanj gentemot klubbmedlemmar

Förvaltningen ser positivt på att medverka tillsammans med båtklubbarna i en informationsinsats riktad till klubbmedlemmar. Genomförandet av insatsen bör dock drivas av annan part såsom klubbarna själva eller av SMBF, Saltsjön Mälarens Båtförbund, som tillvaratar båtklubbarnas intressen.

4. Green Card till båtclubbar

Stockholms stad drev tidigare en egen miljödiplomering, Stockholms stads miljödiplom, för småföretag och organisationer. Diplomeringen knoppades av 2007 och drivs vidare i privat regi. Förvaltningens erfarenhet är att metoden miljödiplomering, oavsett om det handlar om enklare checklistor eller mer genomarbetade miljöledningssystem, tar mycket resurser att utveckla och förvalta och det ställer höga krav på objektivitet. För att det ska fungera behövs genomtänkta kriterier, en långsiktigt stabil organisation för miljödiplomering och en oberoende tredjepartsgranskning.

Det finns redan idag flera möjligheter att diplomera sitt miljöarbete. Håll Sverige Rent ansvarade tidigare för certifieringssystemet "Blå Flagg" som är en etablerad internationell miljöutmärkelse för hamnar, som innehas av bland andra Pampas Marina samt Heleneborgs båtklubb. Denna diplomering har nyligen avslutats av Håll Sverige Rent på grund av för höga omkostnader och drivs nu vidare av Friluftsrådet i Danmark som övertagit certifiering av bland annat svenska båtklubbar. För en medelstor båtklubb (ca 200 båtar) blir kostnaden för certifieringen ca 1 000 euro. Det finns också möjlighet att certifiera sig enligt ISO14001, EMAS eller förenklade miljödiplomeringssystem för mindre företag och organisationer såsom Svensk Miljöbas.

Under tillsynsbesöken informerar förvaltningen klubbarna om möjligheter att certifiera sin verksamhet. Förvaltningen anser inte att det finns behov av ytterligare system.

5. Anmälningsskyldighet för båtklubbar

Förvaltningen ser positivt på Sigemalms förslag att båtklubbar med uppläggningsplats ska vara anmälningsskyldiga verksamheter. Båtklubbar där underhåll sker bör anses vara miljöfarliga verksamheter då dessa har en gedigen kemikalieanvändning samt mottagning av farligt avfall. En anmälningsskyldighet skulle även ge förvaltningen kännedom om vilka båtklubbarna är och var de är lokaliserade. En förutsättning för detta är en lagändring där båtklubbar med uppläggningsplats klassas som c-verksamheter i bilagan till Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Malte Sigemalm föreslår vidare att staden bör genomföra en ny markanalys av områden där båtuppställning sker. Tidigare undersökningar i Stockholm visar att föroreningshalterna är höga. Miljöförvaltningen menar att behovet är litet av en allmän kartläggning av samtliga områden genom ytterligare provtagning och analys, eftersom tillståndet på dessa platser redan är väl utrett och att det inte finns något som tyder på att situationen skulle ha förändrats sedan tidigare provtagningar. Ett flertal studier har gjorts i Stockholm sedan den miljöförvaltningen lät göra 1998 och det har också gjorts undersökningar i andra kommuner som alla visar liknande resultat. Däremot skulle specifik provtagning av enskilda

områden vara motiverat som förundersökning inför ett planerat åtgärdsarbete.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan anser förvaltningen att flera av punkterna som Sigemalm ser som önskvärda redan tillgodoses genom förvaltningens tillsynsarbete. Vidare medverkar gärna förvaltningen i eventuella informationsinsatser för att öka miljömedvetenheten hos stadens båtklubbar och dess medlemmar.

Slut

Bilagor

1. Motion av Malte Sigemalm om kontroll och uppföljning av båtuppläggningsplatser i Stockholms Stad – Miljödiplomering av båtklubbar
2. Sammanställning av information om föroreningar vid båtuppställningsplatser i Stockholm
3. Havs- och vattenmyndighetens riktlinjer avseende båtbottentvättning
4. Tillsyn av båtbottentvättning i Stockholms län